

Psykososiaalisen ja tunne- elämän kehityshäiriöt

Riina Lindström

Sisältö

- Käyttäytymiseen vaikuttavat tekijät
- Toiminnanohjaus ja sen kehittyminen
- Reagointia vaativat käyttäytymisen piirteet
- Stressin vaikutus lapsen käyttäytymiseen
- Haastava käyttäytyminen, Käytöshäiriö
- Haastavan käyttäytymisen ennaltaehkäisy
- Haastavan huoltajan kohtaaminen

Käyttäytymiseen vaikuttavat tekijät

- Biologiset, psykologiset ja sosiaaliset tekijät vaikuttavat

Biologiset tekijät

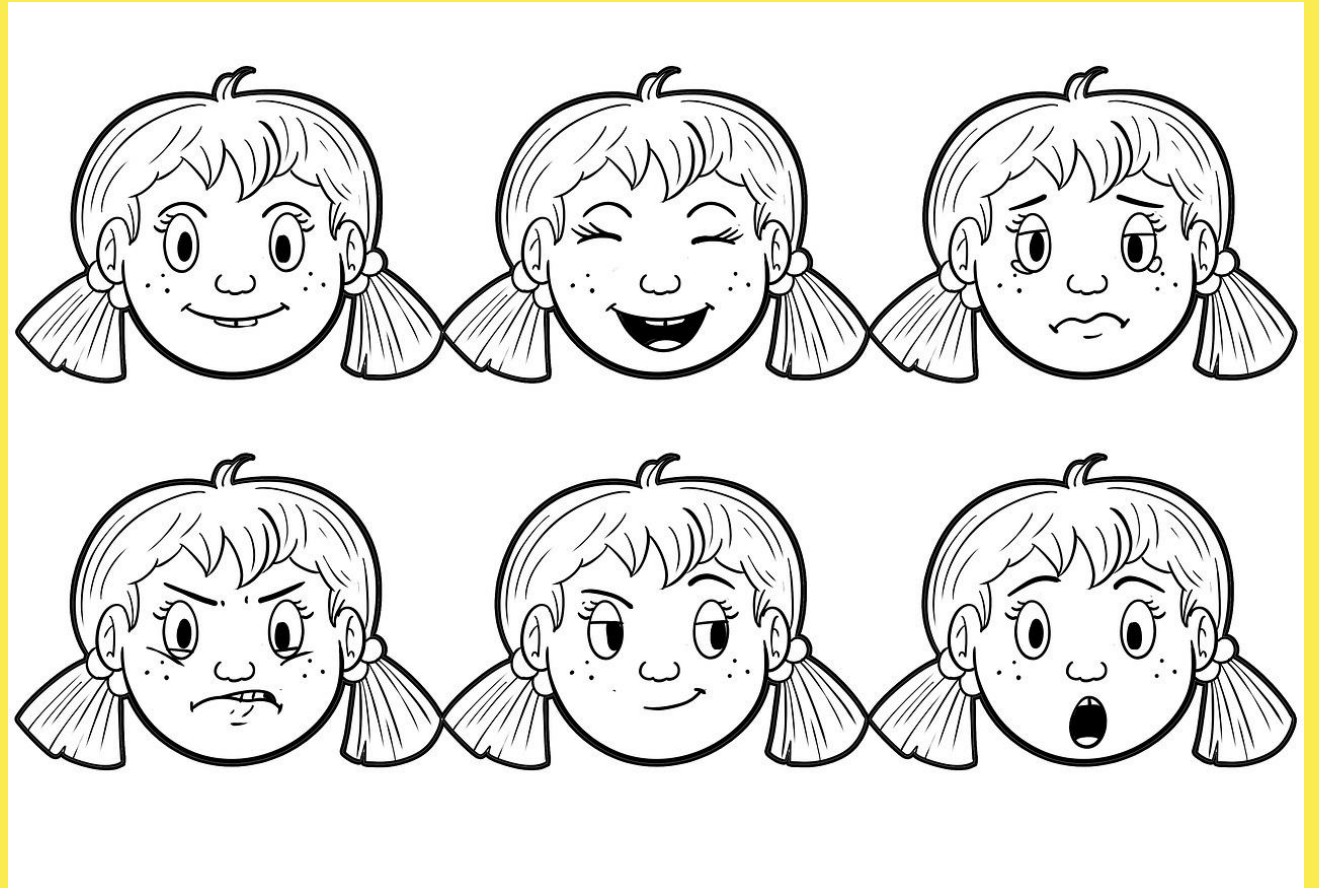
- Perimä
- Temperamentti
- Aistien säätelykyky
- Kokonaisterveys
- vireystila

Psykologiset tekijät

- Havainnot ja niiden tulkinnat
- Mieli- ja muistikuvat
- Aikaisemmat kokemukset
- Tunteet, motiivit, tavoitteet
- **Toiminnanohjauksen taidot**
- Omaksutut toimintamallit

Sosiaaliset tekijät

- Ympäröivä kulttuuri
- Sosiaaliset vihjeet
- Toisten reaktiot
- Omat oletukset ja odotukset
- Ideologiat

Toiminnanohjaukset taidot

- toiminnanohjauksella tarkoitetaan kykyä mukauttaa toimintaa tilanteen vaatimalla tavalla
- Toiminnanohjauksen osa-alueita ovat:
- Aloitteellisuus
- Toimintayllykkeiden säätely
- Orientaation vaihtaminen
- Toiminnan suunnittelu
- Toiminnan organisointi
- Itsetarkkailu
- Omien tunteiden säätely
- työmuisti

Toiminnanohjauksen taitojen kehittyminen 1/2

- Aikuinen tekee lapsen puolesta
- Lapsi toimii aikuisen kanssa yhdessä
- Lapsi toimii aikuisen ohjauksella
- Lapsi toimii niin, että aikuinen on taustatukena
- Lapsi toimii itsenäisesti

Toiminnanohjauksen taitojen kehittyminen 2 /2

- Huom. aivojen kehittyminen: korkeampien ajattelun ja tunnesäätelyn prosessien kehittymistä tapahtuu 25 vuotiaaksi asti

Käyttäytymispiirteitä, joihin kannattaa reagoida

- Voimakas ja pitkäkestoinen uhmakkuus tai aggressiivinen käyttäytyminen
- Hallitsematon suuttumus, huutaminen, riehuminen ja tavaroiden heittäminen, raivokohtaukset
- Väkivalta ja uhkailu (myös itseensä kohdistuva)
- Toistuva kiusaaminen

Stressin vaikutus käyttäytymiseen

- Stressi lisää oireilua
- Kehon stressireaktio voi tuottaa epämukavan, jännittyneen tai ahdistavan olotilan
- Yksilölliset erot stressiin reagoimisessa
- Stressireaktio voi synnyttää aggressiota, joka on tunnetila
 - Aggressiivinen teko on eri asia
 - Väkivalta on myös eri juttu. Väkivalta on harkittu teko

Masennus

- Käytiin ryhmätyössä

Ahdistus

- Käytiin ryhmätyössä

Haastava käyttäytyminen

= käyttäytymistä, joka haastaa ihmisen itsensä tai muut ihmiset toimintaympärisössään

- Poikkeaa huomattavasti ympäröivän yhteiskunnan normien/ kulttuurin käyttäytymismalleista
- Turvallisuusriski itselle tai muille
- Haastavaa käyttäytymistä ei pidä hyväksyä, haastavasti käyttäytyvä lapsi ihmisenä pitää hyväksyä

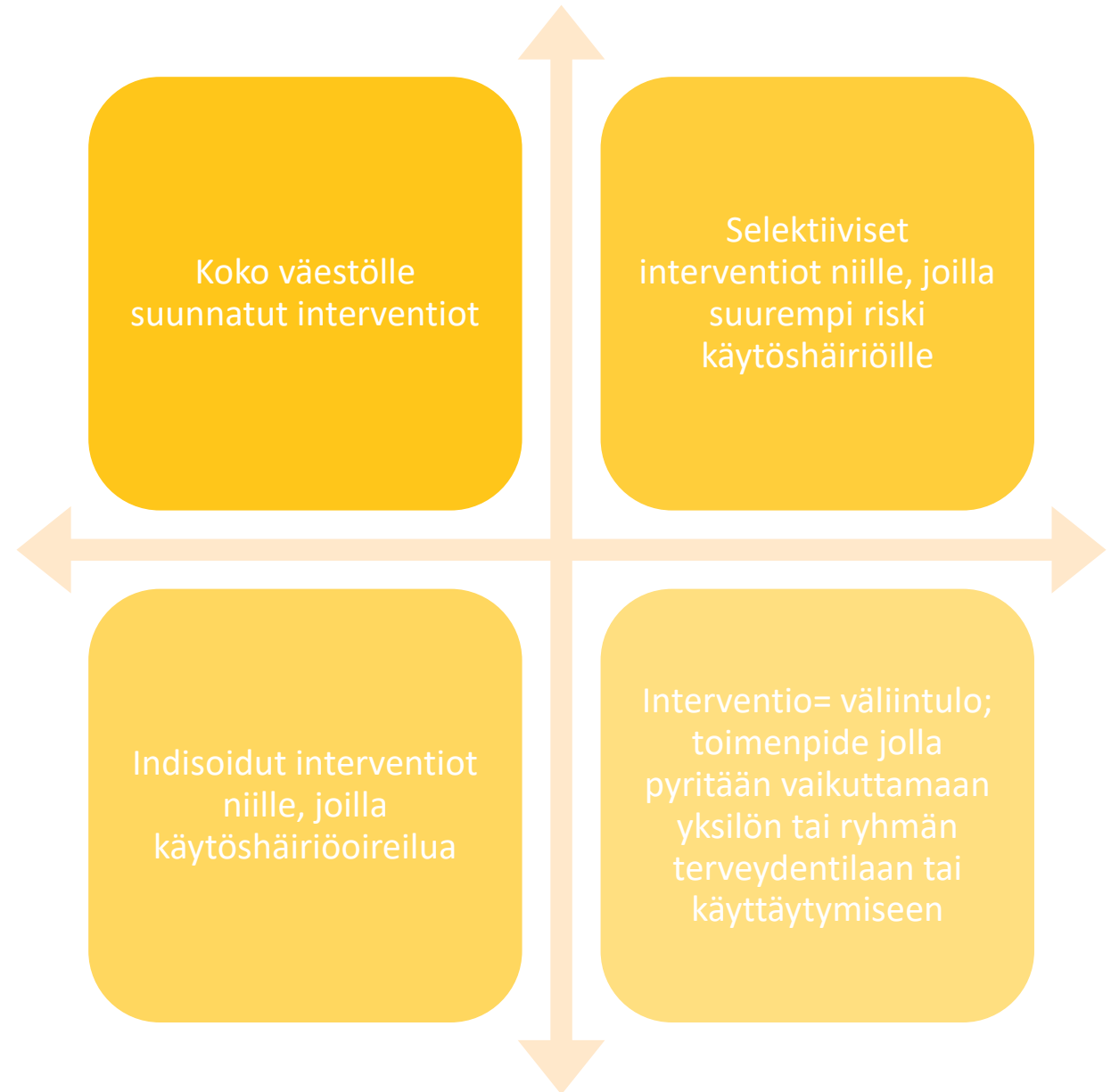

Käytöshäiriö

= diagnoosi

- Pitkäkestoinen, toistuva, vähintään 6kk kestänyt epäsosiaalinen käyttäytymistapa, joka rikkoo muiden perusoikeuksia ja ikäkauteen liittyviä sosiaalisia normeja
- Aika yleinen häiriö
- Taustalla voi olla esim. opitut toimintamallit, neuro.häiriö, epävakaat olosuhteet, struktuurien puute, aistipoikkeavuudet, kiputilat, stressi, pelko, turvattomuus, tiheät olosuhteiden muutokset

Haastavan käyttäytymisen ennaltaehkäisy yhteiskunnallisesti

Kasvatukselliset perusajatukset haastavan käytöksen ennaltaehkäisyyn

- Yhteiset pelisäännöt aikuisilla
- Rauhoittumisen harjoittelu ja stressin vähentäminen
- Tunnetaitojen ja itsesäätelyn harjoittelu
- Ympäristön muokkaaminen
- Säännöllinen vuorokausirytm
- Aistipoikkeavuuksien huomioiminen
- Strukturi: aika, paikka, tehtävä, henkilöt
- Muutosten ennakointi
- Kommunikaatio- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen
- Visualisointi, havainnoillistaminen
- Tarinat, sadut
- Sopimukset ja säännöt
- Terveystila
- Liikunta, aktiivisuus, mielekäs tekeminen
- Oikea-aikainen positiivinen palkitseminen

Haastavasti käyttäytyvä huoltaja

Pääsääntöisesti yhteistyö sujuu ja on rakentavaa

Sähköisen viestinnän aiheuttamat haasteet, tulkin haasteet

Uhkaavat tilanteet raportoidaan työsuojeluun

Työterveyshuollosta saa apua esimerkiksi traumaattisen kokemuksen jälkeen

Haastavan huoltajan kohtaaminen

- Säilytä maltti
- Neutraali ilme ja pyri pitämään katsekontakti
- Puhu lyhyesti, selkeästi ja asiallisesti
- Anna huoltajan puhua, mutta kaikkea ei tarvi sietää, osoita että kuuntelet
- Älä väittele, älä kumoa liioteltujakaan väitteitä, voi esim tehdä tarkentavia kysymyksiä tms.
- "Kiitos, kun toit asian esiin."
- Älä ota henkilökohtaisesti
- Huomioi tilanteen turvallisuus esim. pyydä huoltaja istumaan ja pysy itse seisomassa, pidä etäisyys, pakene tarvittaessa paikalta